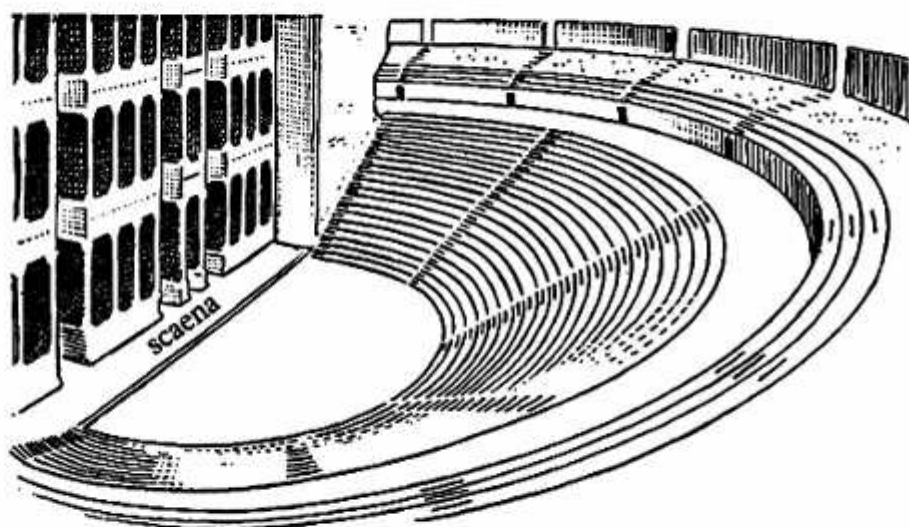

theātrum -ī *n*

DE ARTE POETICA

pēs turgidus

scalpellum -ī *n* = parvus
culter medicīturgidus -a -um
misellus -a -um = miser
sanguinem mittere = vē-
nam aperire
opera -ae *f*: o. alicuius
= quod aliquis agit
diīs = deīs (*abl/dat*)

certāre = pugnāre

laedere -sisse -sum =
pulsandō vulnerāre,
nocēre (*eī*)
inter-esse
lūdus -ī *m* < lūdere
certāmen -inis *n* (< cer-
tāre) = pugnadum-modo (+ *comi*)
= sī modo

Epistolā Aemiliī convīvīs recitātā, “Ergō” inquit Aemi- 1
lia “nōn modo filiō, sed etiam frātrī meō bracchium
vulnerātum est.”

Fabia: “Quisnam vulnerāvit filium tuum?”

Aemilia: “Medicus bracchium eius scalpellō suō 5
acūtō secuit! Quī, cum Quīntus herī dē altā arbore ceci-
disset, pedem eius turgidum vix tetigit, sed misellō
puerō sanguinem mīsīt! Profectō filius meus nōn operā
medicī sānābitur, sed diīs iuvantibus spērō eum brevī
sānum fore. Līberīne tuī bonā valētūdine ūtuntur?” 10

Fabia: “Sextus quidem hodiē nāsō turgidō atque cru-
entō ē lūdō rediit, cum certāvisset cum quibusdam pue-
rīs quī eum laeserant.”

Aemilia: “Cum puerī lūdunt, haud multum interest
inter lūdum et certāmen. Mārcus vērō, sī quis eum lae- 15
dere vult, ipse sē dēfendere potest.”

Fabia: “Item Sextus scit sē dēfendere, dummodo

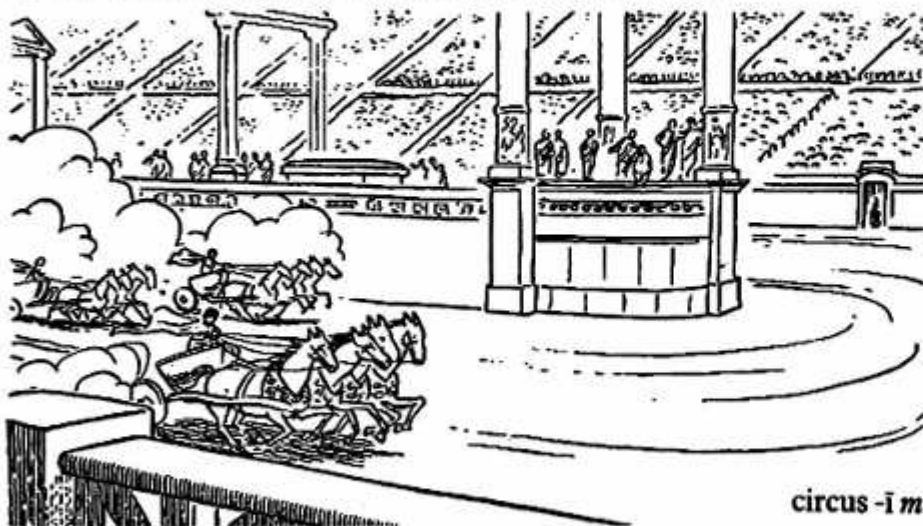
cum singulīs certet. Nēmō sōlus eum vincere potest.
Sed filiū meū studiōsior est legendī quam pugnandī.”

20 Aemilia: “Id dē Mārcō dīcī nōn potest. Is nōn tam
litterīs studet quam lūdīs et certāminibus!”

Hic Cornēlius mulierēs interpellat: “Ego quoque lū-
dīs et certāminibus studeō, dummodo aliōs certantēs
spectem! Modo in amphitheātrō certāmen magnificum
25 spectāvī: plūs trecentī gladiātōrēs certābant. Plērīque
gladiīs et scūtīs armātī erant, aliī rētia gerēbant.”

Aemilia, quae certāmen gladiātōrium nōn spectāvit, ā
Cornēliō quaerit ‘quōmodo gladiātōrēs rētibz certent?’

Cornēlius: “Alter alterum in rēte implicāre cōnātur,
30 nam quī rētī implicitus est nōn potest sē dēfendere et
sine morā interficitur, nisi tam fortiter pugnāvit ut spec-
tātōrēs eum vīvere velint. Sed plērumque is quī victus
est occīditur, victor vērō palmam accipit, dum spectātō-
rēs dēlectatī clāmant ac manibus plaudunt.”

circus -ī m

35 Iūlius: “Mihi nōn libet spectāre lūdōs istōs ferōcēs.
Mālō cursūs equōrum spectāre in circō.”

gladiātōrēs

rēte
-is n

plūs c = plūs quam c
gladiātōr -ōris m = vir
quī populō spectante
cum alterō pugnat
gladiātōrius -a -um
< gladiātōr

im-plicāre -āvisse/-uisse
-ātum/-itum

spectātōr -ōris m = quī
spectat
plērum-que = prope
semper

plaudere -sisse -sum

palma
-ae f

libēre: libet = grātum
est, placet

circēnsis -e < circus;
m pl = lūdī circēnsēs
 iuvāre = dēlectāre
 modo... modo = tum...
 tum

aurīga -ae *m* = quī
 currum regit
 favēre (+ *dat*) = bene
 velle

lūgēre = maerēre (ob ali-
 cuius mortem)

scaenicus -a -um < scaena
 cōmoedia -ae *f* = fābula
 scaenica dē rēbus levi-
 bus et rīdicolis
 Plautus -ī *m*: poēta quī
 cōmoediās scrīpsit
 Amphitryōn -ōnis *m*
 ācer ācris ācre = cupidus
 agendī, impiger
 gerere = agere

geminus -a -um: (filiū)
 geminī = duo eōdem
 diē nātī
 parere peperisse partum
 Herculēs -is *m*

ingenium -ī *n* = nātūra
 animī
 ratiō -ōnis *f* = causa
 quae rem plānam facit
 reddere : dare
 [Ovidius: *Ars am.* I.99]

ut ipsae spectentur

bellus -a -um = pulcher

poēticus -a -um < poēta

prīncipium -ī *n* = prīma
 pars, initium
 [Ovidius: *Amōrēs* III.2]

nōbilitium equōrum
 tamen precor ut vincat
 ille aurīga cui tū ipsa
 favēs

Cornēlius: "Lūdī circēnsēs mē nōn minus iuvant
 quam gladiātōrii: modo in amphitheātrum, modo in cir-
 cum eō. Sed ex novissimīs circēnsibus maestus abiī,
 cum ille aurīga cui plērīque spectātōrēs favēbant ex 40
 currū lāpsus equīs prōcurrentibus occīsus esset. Illō oc-
 cīsō spectātōrēs plaudere dēsiērunt ac lūgēre coepē-
 runt."

Fabia: "Ego lūdōs scaenicōs praeferō: mālō fābulās
 spectāre in theātrō. Nūper spectāvī cōmoediam Plautī 45
 dē Amphitryōne, duce Graecōrum, cuius uxor Alcmēna
 ab ipsō Iove amābātur. Dum dux ille ācer et fortis pro-
 cul ā domō bellum gerit, Iuppiter sē in fōrmam eius
 mūtāvit, ut Alcmēnam vīseret; quae, cum putāret con-
 iugem suum esse, eum in cubiculum recēpit..." 50

Cornēlius: "...et decimō post mēse filiōs geminōs
 peperit, quōrum alter fuit Herculēs. Illa fābula omni-
 bus nōta est. Sed scītisne cūr fēminīs libeat in theātrum
 ire? Ovidius poēta, quī ingenium mulierum tam bene
 nōverat quam ipsae mulierēs, ratiōnem reddit hōc 55
 versū:

Spectātum veniunt, veniunt spectentur ut ipsae!"

Fabia: "Et virī veniunt ut bellās fēminās spectent!"

Tum Iūlius, quī artis poēticae studiōsus est, "Ovidius 11
 ipse" inquit "id dīcit. Ecce prīncipium carminis quod 60
 scrīpsit ad amīcam sēcum in circō sedentem:

*Nōn ego nōbilitium sedeō studiōsus equōrum;
 cui tamen ipsa favēs vincat ut ille precor.*

Ut loquerer tēcum vēnī tēcumque sedērem,

65 *nē tibi nōn nōtus quem facis esset amor.*

*Tū cursūs spectās, ego tē — spectēmus uterque
quod iuvat, atque oculōs pāscat uterque suōs!”*

Cornēlius: “Ego memoriā teneō versūs Ovidiī dē pu-
ellā quae poētā industriū prohibēbat bellum Trōiā-
70 num canere et fātum rēgis Priamī:

*Saepe meae “Tandem” dīxī “discēde!” puellae
— in gremiō sēdit prōtinus illa meō!*

*Saepe “Pudet” dīxī. Lacrimīs vix illa retentīs
“Mē miseram! Iam tē” dīxit “amāre pudet?”*

75 *Implicuitque suōs circum mea colla lacertōs
et, quae mē perdunt, ōscula mīlle dedit!*

*Vincor, et ingenium sūmptīs revocātur ab armīs,
rēsque domī gestās et mea bella canō.”*

Fabia: “Iste poēta virīs sōlīs placet. Mē vērō magis
80 iuvant carmina bella quae Catullus scrīpsit ad Lesbiam
amīcam. Sī tibi libet, Iūli, recitā nōbīs ē librō Catullī.”

“Libenter faciam” inquit Iūlius, “sed iam nimis ob-
scūrum est hoc triclinium; in tenebrīs legere nōn pos-
sum. Lucernās accendite, servī!”

85 Lucernīs accēnsīs, Iūlius librum Catullī prōferri iu-
bet, tum “Incipiam” inquit “ā carmine dē morte passe-
ris quem Lesbia in dēliciīs habuerat:

*Lūgēte, ō Venerēs Cupīdinēsque
et quantum est hominum venustiōrum!*

90 *Passer mortuus est meae puellae,*

nōn nōtus : ignōtus
amor quem facis (: exci-
tās)

pāscere : dēlectāre

[Ovidius: *Amōrēs* II.18.]
bellum canere = dē bellō
c. (: carmen scrībere)
fātum -ī n = quod necesse
est accidere, mors
meae puellae dīxī
tandem (+ imp) = age!
gremium -ī n = gēna se-
dentis; in gremiō meō
sedēre sēdisse
mē pudet
retinēre -uisse -tentum

suōs lacertōs
colla : collum
mihi dedit

ingenium meum
ab sūmptīs armīs
mea bella : meōs amōrēs

libenter (*adv* < libēns)
= cum gaudiō
tenebrae -ārum f ↔ lūx
accendere -disse -ēsum

dēliciae -ārum f = id
quod dēlectat
Venerēs, Cupīdinēs pl
: Venus, Cupīdō
quantum est hominum
= quot sunt hominēs
venustus -a -um = bel-
lus, amandus

[Catullus 3]

mellitus -a -um (< mel)
= dulcis (ut mel)
nōrat = nōverat
ipse *m* = dominus; ipsa *f*
= domina: suam ipsam

circum-silire < -salire
ūsque = semper
pīpiāre = 'pīpī' facere
(ut avis)
tenebricōsus -a -um (< tenebrae) = obscurus
negant redire quemquam
= dīcunt 'nēminem redire'

Orcus -ī *m* = Plūtō : Inferī
dē-vorāre = vorāre

male factum = maleficium
tuā operā = tuā causā
turgidulus = turgidus
ocellus -ī *m* = (parvus) oculus
ultimus -a -um (*sup* < *ultrā*) = postrēmus

perpetuus -a -um = quī
numquam finiētur, sine fine
mēns mentis *f* = animus (cōgitāns)
[Catullus 5]

ūnīus assis aestimāre :
minimī aestimāre, nihil cūrāre

lūx : diēs (: vīta)
: nōbīs dormiendum est
ūnam noctem perpetuam

*passer, dēliciae meae puellae,
quem plūs illa oculīs suīs amābat;
nam mellītus erat suamque nōrat
ipsam tam bene quam puella mātrem,
nec sēsē ā gremiō illūs movēbat,
sed circumsiliēns modo hūc modo illūc
ad sōlam dominam ūsque pīpiābat.
Quī nunc it per iter tenebricōsum
illūc unde negant redire quemquam.*

At vōbīs male sit, malae tenebrae

*Orcī, quae omnia bella dēvorātis:
tam bellum mihi passerem abstulistis.*

Ō factum male! Ō miselle passer!

Tuā nunc operā meae puellae

flendō turgidulī rubent ocellī!

"Hīs versibus ultimīs poēta vērā ratiōnem dolōris
suī reddit: quod oculī Lesbiae lacrimīs turgidī erant ac
rubentēs! Tunc enim Catullus Lesbiam sōlam amābat
atque amōrem suum perpetuum fore crēdēbat. Ecce
aliud carmen quō mēns poētae amōre accēnsa dēmōns- 110
trātur:

Vivāmus, mea Lesbia, atque amēmus,

rūmōrēsque senum sevērīōrum

omnēs ūnīus aestimēmus assis!

Sōlēs occidere et redire possunt —

nōbīs, cum semel occidit brevis lūx,

nox est perpetua ūna dormienda.

Dā mī bāsia mīlle, dēinde centum,
 dēin mīlle altera, dēin secunda centum,
 120 dēinde ūsque altera mīlle, dēinde centum!
 Dēin, cum mīlia multa fēcērīmus,
 conturbābimus illa, nē sciāmus,
 aut nē quis malus invidēre possit,
 cum tantum sciat esse bāsiorum.

125 “Catullus Lesbiam uxōrem dūcere cupiēbat, nec vērō
 illa Catullō nūpsit, etsī affirmābat ‘sē nūllī aliī virō nū-
 bere mālī.’ Mox vērō poēta dē verbīs eius dubitāre
 coepit:

‘Nūllī sē’ dīcit mulier mea ‘nūbere mālī
 130 quam mihi, nōn sī sē Iuppiter ipse petat!’
 Dīcit. Sed mulier cupidō quod dīcit amanti
 in ventō et rapidā scribere oportet aquā!

“Postrēmō poēta intellēxit Lesbiam infīdam et amōre
 suō indignam esse, neque tamen dēsiit eam amāre. Ecce
 135 duo versūs quī mentem poētae dolentem ac dubiam in-
 ter amōrem et odium dēmōstrant:

Ōdī et amō! Quārē id faciam, fortasse requīris?
 Nesciō; sed fierī sentiō — et excrucior!”

Hīs versibus recitātīs convīvae diū plaudunt.

140 Tum Paula “Iam satis” inquit “audīvimus dē amandō
 et dē dolendō. Ego rīdēre mālō, neque iste poēta rīsum
 excitat. Quīn versūs iocōsōs recitās nōbīs?”

Cui Iūlius “At Catullus” inquit “nōn tantum carmina
 sēria, sed etiam iocōsa scripsit. Ecce versūs quibus po-

mī = mihi
 bāsium -ī n = osculum
 dein = deinde

ūsque = sine fine

= fēcērīmus
 con-turbāre = turbāre
 (↔ numerāre)
 nē numerum sciāmus
 nōbīs invidēre

tantum bāsiorum = tot
 bāsia
 uxōrem dūcere = uxō-
 rem suam facere
 affirmāre = certō dīcere
 nūbere -psisse (+ dat):
 alicui n. = alicuius
 uxor fieri

[Catullus 70]

uxōrem petat

id quod mulier dīcit
 amanti cupidō

dolēre (animō) ↔ gaudēre
 dubius -a -um = in-
 certus, dubitāns
 odium -ī n ↔ amor

[Catullus 85]

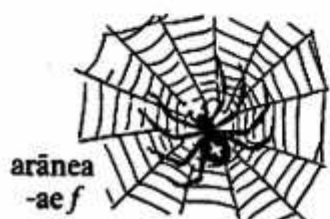
re-quirere = quaerere
 ex-cruciāre = valdē
 cruciāre

rīsus -ūs m < rīdēre

iocōsus -a -um = quī rī-
 sum excitat, ridiculus

sērius -a -um ↔ iocōsus

[Catullus 13.1-8]

nōn sine : cum
 candidā : pulchrā
 sāl : sermō iocōsus et
 urbānus
 cachinnus -ī m = rīsus
 inquam (pers I) = dīcō
 venuste noster : mī amīce

(rīsum) movēre : excitāre

epigramma -atis n
 (pl abl -atīs)
 Mārtiālis -is m: poēta
 Rōmānus quī XII librōs
 epigrammatum scrīpsit

[VI.61]
 nostrōs (: meōs) libellōs

ōscitāre = ōs aperīre (ob
 dormiendī cupiditātem)
 nōbīs, nostra : mihi, mea

[VII.3; III.9; II.88]

poētās: Pontiliānum,
 Cinnam, Māmercum

ēta pauper quendam amīcum dīvitem, nōmine Fabul- 145
 lum, ad cēnam vocāvit:

*Cēnābis bene, mī Fabulle, apud mē
 paucīs, sī tibi dī favent, diēbus
 — sī tēcum attuleris bonam atque magnam
 cēnam, nōn sine candidā puellā*

150

*et vīnō et sale et omnibus cachinnīs.
 Haec sī, inquam, attuleris, venuste noster,
 cēnābis bene — nam tuī Catullī
 plēnus sacculus est arāneārum!”*

Hī versūs magnum rīsum movent. Tum vērō Cornē- III
 lius “Bene quidem” inquit “et iocōsē scrīpsit Catullus,
 nec tamen versūs eius comparandī sunt cum epigram-
 matīs sale plēnīs quae Mārtiālis in inimicōs scrīpsit.
 Semper librōs Mārtiālis mēcum in sinū ferō.”

Ab omnibus rogātus ut epigrammata recitet, Cornē- 160
 lius libellum ēvolvīt et “Incipiam” inquit “ā versibus
 quōs poēta dē suīs libellis scrīpsit:

*Laudat, amat, cantat nostrōs mea Rōma libellōs,
 mēque sinūs omnēs, mē manus omnis habet.*

Ecce rubet quīdam, pallet, stupet, ōscitat, ōdit.

165

Hoc volō: nunc nōbīs carmina nostra placent.”

Post hoc prīncipium Cornēlius aliquot epigrammata
 Mārtiālis recitat, in iīs haec quae scrīpta sunt in aliōs
 poētās:

Cūr nōn mittō meōs tibi, Pontiliāne, libellōs?

170

Nē mihi tū mittās, Pontiliāne, tuōs! —

	<i>Versiculōs in mē nārrātur scrībere Cinna.</i>	versiculus -ī m = versus (parvus)
	<i>Nōn scrībit, cuius carmina nēmō legit! —</i>	nōn scrībit is
	<i>Nīl recitās — et vīs, Māmerce, poēta vidērī.</i>	nīl = nihil
175	<i>Quidquid vīs, estō — dummodo nīl recitēs!</i>	
	Ecce alia epigrammata Mārtiālis quae Cornēlius convīvīs attentīs atque dēlectātīs recitat:	[I.32; XI.67; III.61; XI.64]
	<i>Nōn amō tē, Sabidī, nec possum dīcere quārē.</i>	Sabidius -ī m
	<i>Hoc tantum possum dīcere: nōn amō tē! —</i>	
180	<i>Nīl mihi dās vīvus, dīcis 'post fāta datūrum.'</i>	tē datūrum esse fāta : fātum (: mortem) Marō -ōnis m
	<i>Sī nōn es stultus, scīs, Marō, quid cupiam! —</i>	ā mē petis (= mē rogās) Cinna -ae m
	<i>'Esse nihil' dīcis, quidquid petis, improbe Cinna.</i>	
	<i>Sī nīl, Cinna, petis, nīl tibi, Cinna, negō! —</i>	Faustus -ī m tam multīs puellīs (= tot puellīs) : "tē amō"!
	<i>Nesciō tam multīs quid scrībās, Fauste, puellīs.</i>	
185	<i>Hoc sciō: quod scrībit nūlla puella tibi!</i>	[V.43; IX.5; X.8]
	Sequuntur epigrammata quibus dērīdentur fēminae, praecipuē anūs, ut Laecānia et Paula:	anus -ūs f = fēmina vetus Thāis -idis f niveus -a -um (< nix) = candidus ut nix haec : Laecānia illa : Thāis sapere -iō -iisse = sapi- ēns esse; -istī = -iistī dūcere = uxōrem dūcere
	<i>Thāis habet nigrōs, niveōs Laecānia dentēs.</i>	
	<i>Quae ratiō est? Ēmptōs haec habet, illa suōs! —</i>	nōbīs : mihi
190	<i>Nūbere vīs Prīscō; nōn mīror, Paula, sapīstī.</i>	magis anus (: brevī moritūral)
	<i>Dūcere tē nōn vult Prīscus: et ille sapit! —</i>	
	<i>Nūbere Paula cupit nōbīs, ego dūcere Paulam</i>	puella ↔ anus
	<i>nōlō: anus est; vellem sī magis esset anus!</i>	
	Cēterīs rīdentibus "Quid rīdētis?" inquit Paula,	
195	"Num haec in mē, uxōrem fōrmōsam atque puellam, scrīpta esse putātis?"	
	Cornēlius: "Minimē, Paula. Nec scīlicet in tē, sed in Bassam scrīptum est hoc:	[V.45]

dīcis 'tē esse fōrmōsam'

ea quae fōrmōsa nōn est

ē-rubēscere = rubēre in-
cipere, rubēns fieri

[V.81; I.33]

testis -is m = quī adest
et videt

opēs -um fpl = dīvitiae

G. patrem āmissum (: dē
patre āmissō/mortuō)
nōn flet
prō-silire < -salire
quisquis : is quī
quaerit : cupit

[I.118]

nīl malī

plaudere + dat

Dīcis 'fōrmōsam', dīcis tē, Bassa, 'puellam'.

Istud quae nōn est, dīcere, Bassa, solet!"

200

Hoc audiēns ērubēscit Paula atque cēterī convīvae
rīsum vix tenent. Cornēlius vērō prūdenter "Nōn om-
nia" inquit "iocōsa sunt carmina Mārtiālis. Ecce duo
versūs dē fātō virī pauperis, et quattuor in Gelliam,
quae cōram testibus lacrimās effundit super patrem 205
mortuum:

Semper pauper eris, sī pauper es, Aemiliāne.

Dantur opēs nūllīs nunc nisi dīvitibus. —

Āmissum nōn flet, cum sōla est, Gellia patrem;

sī quis adest, iussae prōsiliunt lacrimae!

210

Nōn lūget quisquis laudārī, Gellia, quaerit:

ille dolet vērē quī sine teste dolet."

Centum ferē epigrammatīs recitātīs, Cornēlius cum
hōc finem facit recitandī:

Cui lēgisse satis nōn est epigrammata centum,

215

nīl illī satis est, Caediciāne, malī!

Rīdent omnēs et Cornēliō valdē et diū plaudunt.

GRAMMATICA LATINA

Dē versibus

[I] Syllabae brevēs et longae.

220

Nōn ego nōbīlium sedeō studiōsus equōrum.

Hic versus cōstat ex hīs syllabīs: nō-nē-go- nō-bi-li-um- se-
de-ō- stu-di-ō-su-sē-quō-rum.

Syllaba brevis est quae in vōcālem brevem (a, e, i, o, u, y)
dēsinit; quae dēsinit in vōcālem longam (ā, ē, ī, ō, ū, y) aut in 225

<p>diphthongum (<i>ae, oe, au, eu, ei, ui</i>) aut in cōnsonantem (<i>b, c, d, f, g, l, m, n, p, r, s, t, x</i>) syllaba longa est.</p>	<p>diphthongus -īf = duae vōcālēs in ūnā syllabā coniūctae</p>
<p>Syllabae brevēs: <i>ne, go, bi, li, se, de, stu, di, su, se</i>; syllabae longae: <i>nō, um, ō, quō, rum</i>.</p>	
<p>230 Haec nota [˘] syllabam brevem significat, haec [—] syllabam longam: <i>nōn̄ ego nōbīlium sedeō...</i></p>	<p>notae: ˘ syllaba brevis — syllaba longa</p>
<p>Cōnsonantēs <i>br, gr, cr, tr</i>, quae initium syllabae facere solent (ut <i>li-brī</i>), interdum dīviduntur: <i>nig-rōs, pat-rem</i>.</p>	
<p>Vōcālis -ō ultima interdum fit brevis: <i>vo-lō, nē-mō</i>.</p>	<p>inter-dum = nōnnum- quam</p>
<p>235 [II] Syllabae coniūctae.</p>	
<p>Litterae vocābulōrum ultimae cum vōcālibus sequentibus coniunguntur hīs modīs:</p>	
<p>[A] Cōnsonāns ultima cum vōcālī prīmā (vel <i>h-</i>) vocābulī sequentis ita coniungitur ut initium syllabae faciat: <i>a-nu-ſ̄ est</i>; 240 <i>vin-ca-ſ̄ u-ſ̄ il-le</i>.</p>	<p>haec nota [ſ̄] significat litterās in syllabā con- iungendās</p>
<p>[B] Vōcālis ultima (item <i>-am, -em, -um, -im</i>) ante vōcālem prīmam (vel <i>h-</i>) vocābulī sequentis ēlīditur: <i>Vivāmus, mea Lesbia, atque amēmus: Lesbi' atqu' amēmus</i> <i>Ōdī et amō. Quārē id faciam: Ōd' et... Quār' id...</i></p>	<p>ē-līdere -sisse -sum (< ē + laedere) = ēicere (↔ addere)</p>
<p>245 In <i>est</i> et <i>es</i> ēlīditur <i>e</i>: <i>sōla est: sōla'st, vērum est: vērum'st, bella es: bella's</i>.</p>	
<p>[III] Pedēs.</p>	
<p>Singulī versūs dīviduntur in pedēs, quī bīnās aut ternās syllabās continent. Pedēs frequentissimī sunt trochaeī, iambī, 250 dactylī, spondēī. Trochaeus cōnstat ex syllabā longā et brevī, ut <i>lū-na</i>, iambus ex brevī et longā, ut <i>vi-rī</i>, dactylus ex longā et duābus brevibus, ut <i>fē-mi-na</i>, spondēus ex duābus longīs, ut <i>nē-mō</i>.</p>	<p>trochaeus — ˘ iambus ˘ — dactylus — ˘ ˘ spondēus — —</p>
<p>[IV] Versus hexameter.</p>	
<p>255 <i>Nōn̄ ego nōbīli um sede ō studi ōsus ē quōrum</i>.</p>	
<p>Hic versus hexameter vocātur ā numerō pedum, nam <i>sex</i> Graecē dīcitur <i>hex</i>. Hexameter cōnstat ex quīnque pedibus dactylīs et ūnō spondēō (vel trochaeō); prō dactylīs saepe spondēī inveniuntur, sed pēs quīntus semper dactylus est:</p>	<p>haec nota [ ] inter pedēs pōnitur</p>
<p>260 — ˘ ˘ — ˘ ˘ — ˘ ˘ — ˘ ˘ — ˘ ˘ — ˘</p>	

[Horātius: *Ars poētica* 333,
Epistulae I.11.27]

$$2\frac{1}{2} + 2\frac{1}{2} = 5$$

Vocābula nova:

scalpellum
opera
lūdus
certāmen
gladiātor
rēte
spectātor
palma
circus
aurīga
theātrum
cōmoedia
ingenium
ratiō
prīncipium
fātum
gremium
tenebrae
lucerna
passer
dēliciae
ocellus
mēns
bāsium
odium
rīsus
cachinnus
arānea
epigramma
sinus
versiculus
anus
testis
opēs
diphthongus

*Dōne*ē|ris fē|līx mul|tōs nume|rābīs|a|mīcōs.

Aut prō|desse vo|lunt aut| dēlec|tāre po|ētae.

Caelum,| nōn|ani|mum mū|tant quī| trāns mare| currunt.

[V] Versus pentameter.

cui tame|n|īpsa fa|vēs || *vinca*tū|fille pre|cor.

265

Hic versus dīviditur in duās partēs, quārum utraque bīnōs pedēs et dīmidium continet. Ita versus tōtus ex quīnque pedibus cōstat et vocātur pentameter: *quīnque* enim Graecē dīcitur *pente*. Utraque pars est ut initium hexametři, sed pars posterior spondēōs nōn admittit:

270

— ∪ | — ∪ | — || — ∪ | — ∪ | —

Tempora| sī fue|rīnt || *nūbila*| sōlus ē|ris.

In gremi|ō sē|dit || *prōtinu*|filla me|ō.

Versus pentameter semper hexametrum sequitur:

Nōn amō| tē, *Sabi*|dī, nec| possum| dīcere| quārē.

275

Hoc tan|tum pos|sum || *dīcere*| nōn amō| tē.

[VI] Versus hendecasyllabus.

Passer mortuus est *meae puellae*.

Hic versus, quī ūndecim syllabās habet, vocātur hendecasyllabus, nam ūndecim Graecē *hendeca* dīcitur. Versus hendecasyllabus in quīnque pedēs dīvidi potest: spondēum, dactylum, duōs trochaeōs, spondēum aut trochaeum (pēs prīmus rārius iambus aut trochaeus est).

280

— — | — ∪ | — ∪ | — ∪ | — ∪

Vivā|mus mea| *Lesbi*'|atqu'a|mēmus.

285

Cēnā|bis bene| mī *Fa*|bull'a|pud mē

paucis| sī tibi| dī fa|vent dī|ēbus.

PENSVM A

Hī versūs in syllabās brevēs et longās et in pedēs dīvidendī sunt notīs appositīs:

Scribere mē quereris, Vēlōx, epigrammata longa.

Ipse nihil scribis: tū, breviora facis! [*Martiālis* I.110]

Dās numquam, semper prōmittis, Galla, rogantī.

Sī semper fallis, iam rogō, Galla, negā! [*II.25*]

Quem recitās meus est, ō Fīdentīne, libellus.

Sed male cum recitās, incipit esse tuus! [I.38]

Bella es, nōvimus, et puella, vērū est,

et dīves, quis enim potest negāre?

Sed cum tē nimium, Fabulla, laudās,

nec dīves neque bella nec puella es! [I.64]

PENSVM B

Dum gladiātōrēs — [= pugnant], — dēlectātī manibus —.

Fēminīs nōn — gladiātōrēs spectāre.

Ovidius in — sedēns ōrābat ut vinceret ille cui amica eius —. Hoc nārrātur in — [= initiō] carminis. Cum poēta — [= fortūnam] Priamī canere vellet, puella in — eius sēdit eīque mīlle — dedit. Ovidius — mulierum bene nōverat.

Lucernīs —, Iūlius recitat carmen — [= pulchrum] dē — Lesbīae mortuō: “—, ō Venerēs...!” Versibus — [= postrēmīs] dēmōnstrātur — [= causa] dolōris. Catullus Lesbiam uxōrem — cupiēbat, at illa Catullō — nōluit. — poētae inter amōrem et — dīvidēbātur.

PENSVM C

Quid Rōmānī in amphitheātrō spectant?

Quid Fabia in theātrō spectāvit?

Quis fuit Ovidius?

Quārē Ovidius in circum vēnerat?

Quae carmina recitat Iūlius?

Cūr ocellī Lesbīae turgidī rubēbant?

Cūr poēta Lesbiam et amābat et ōderat?

Num sacculus Catullī plēnus erat nummōrum?

Quid scrīpsit Mārtiālis?

Cūr librōs suōs nōn mīsīt Pontiliānō?

Tūne Cinnam bonum poētā fuisse putās?

Cūr Laecāniae dentēs niveī erant?

Ex quibus syllabīs cōnstat pēs dactylus?

Ex quibus pedibus cōnstat hexameter?

nota
turgidus
misellus
gladiātōrius
circēnsis
scaenicus
ācer
geminus
bellus
poēticus
venustus
mellitus
tenebricōsus
ultimus
perpetuus
dubius
iocōsus
sērius
niveus
certāre
laedere
implicāre
plaudere
libēre
favēre
lūgēre
accendere
circumsilire
pīpiāre
dēvorāre
conturbāre
nūbere
affirmāre
requirere
excruciāre
ōscitāre
sapere
ērubēscere
prōsilire
ēlīdere
libenter
plērumque
interdum
dummodo
dein
nīl
trochaeus
iambus
dactylus
spondēus
hexameter
pentameter
hendecasyllabus